הלכה · משנה תורה · מפרשים · ברכת אברהם · ספר הפלאה

# ברכת אברהם על משנה תורה, הלכות נדרים

רבנו אברהם בן הרמב"ם

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# ברכת אברהם על משנה תורה, הלכות נדרים

רבנו אברהם בן הרמב"ם

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברכת-אברהם-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 4
הלכה יג ..... 4
הלכה כג ..... 7

# פרק א

## הלכה יג

**שאלה** ואמר הרב זצ"ל בספר הפלאה שלו **האומר הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין שאין קדושתו בידי אדם ואינו יכול להתפיסו** (**בידו**) [**בנדר**] **שנאמר לא יקדיש איש אותו**. והא פלוגתא דר' יוסי ור' יעקב היא דתניא הרי עלי בכור ר' יעקב אוסר ור' יוסי מתיר מיהו לאו מהאי קרא מייתי לה ר' יוסי דהכי אמרינן לקמן היינו טעמיה דר' יוסי דשרי דאמר קרא כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור לאפוקי בכור דדבר האסור הוא ואוקמינן טעמיה דר' יעקב מדכתיב לד' לרבות דבר האסור וכיון דאקשינן עליה דר' יעקב והא בעינן דבר הנדור ופריק דבכור נמי דבר הנדור הוא כדתניא ר' מאיר מניין לנולד לו בכור בתוך עדרו שמצוה עליו להקדישו תלמוד לומר הזכר תקדיש ועד כאן לא פליג עליה ר' יוסי אלא משום דאי לא מקדיש ליה נמי הוי קדוש אבל מלא יקריב ליכא מאן דמייתי מיניה ראיה שאין מקדישין אותו לשם בכור דהא מצוה להקדיש אותו מדכתיב הזכר תקדיש וכולהו תנאי לא ילפי מלא יקדיש אלא שלא ישנה אותה מקדושה לקדושה ולא עוד אלא כל הקדשים מכאן למדין שאין משנין אותן מקדושה לקדושה והכא תניא בספרא ר' ישמעאל אומר מנין שלא יקדיש אדם בכור תלמוד לומר בכור לא יקדיש איש אותו יכול לא יקדישנו הקדש עילוי תלמוד לומר הזכר תקדיש מה ראית וכו' אין לי אלא בכור מנין לכל הקדשים שאין משנין אותן מקדושה לקדושה תלמוד לומר בבהמה לא יקדיש איש אותו יכול לא יקדישם הקדש עילוי תלמוד לומר בבקרך ובצאנך תקדיש וכן נמי ר' עקיבא ולא פליגי אלא במשמעות דורשין הא למדנו שאין הפרש בין בכור לשאר קדשים מה בכור אין משנין אותו מקדושה לקדושה אף שאר קדשים כך ומה בכור מקדישין אותו הקדש עילוי מדכתיב הזכר תקדיש אף שאר קדשים כן ואם כן ליכא למילף מהאי קרא שהמתפיס נדרו בבכור מותר אלא אי סבירא ליה דהילכתא כר' יוסי נימא טעמיה דר' יוסי ועוד הא לא שמעינן ליה לר' יוסי דיש חילוק בבכור אלא בין אמר הרי עלי כבכור ובשרו מונח לפניו ובין אינו מונח ובין לפני זריקה ובין לאחר זריקה מותר דהכי מוקמינן ליה לעולם לפני זריקה והיינו טעמיה דר' יוסי דשרי דאמר קרא כי ידור וכו' עד שידור בדבר הנדור ואם כן כל שכן לאחר זריקה דהתירא הוא והאי לפני זריקה בין מונח לפניו בין אינו מונח דעד כאן לא אצטריך תלמודא לאוקומי בעיא דר' אמי בר חמא בכגון שהיה מונח לפניו אלא בלאחר זריקה דספק (דענין) [דבעין דר'] אמי דילמא בעיקרו קא מתפיס אבל לפני זריקה מסתמא אתי והאי סתמיה דבכור סבר ר' יוסי דמותר משום דלאו דבר הנדור הוא ואם כן קשיא מה שאמר הרב ז"ל לאחר כן היה

לפניו בשר קודש אפילו היה בשר שלמים אחר זריקת דמים שהוא מותר לזרים ואמר הרי עלי כבש זה הרי אלו אסורין שלא התפיס אלא בעיקרו שהיה אסור אבל אם היה בשר בכור אם לפני זריקת דמים הרי זה אסור ואם לאחר זריקת דמים הרי זה מותר ויש לומר דהא בוכרא וכי מאחר שהטעם שאין הבכור דבר הנדור מה לי לפני זריקה ומה לי לאחר זריקה ומה לי מונח לפניו ומה לי סתם הא לא דמי אלא לבשר חזיר ולעבודה זרה אי סבר ליה כר' יעקב שאסור אפילו סתמה אסור ואפילו לאחר זריקה נמי כשאר קדשים הוא או סבירא לן בבעיא דר' אמי בר חמא בעיקרא קא מתפיס אפילו בכור נמי ואי פשטינן לה בהתירה קא מתפיס אפילו בזבחי שלמים מותר הוא.

**תשובה** במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור בחייך אמור לי מאחר שדבריו מופלאים בעיניך עד שלא תבין בדקדוק ענייניהם למה תמהר להקשות עליהם ותראה בדבריך כאילו אתה מתעתע בהם ואני אומר לך מי הכניסך לכך עד שנוקשת באמרי פיך דמית שאבא מארי זצ"ל נעלמה ממנו אותה הבריתא שהבאת בקושיתך ושנגלה לך סוד שלא נגלה לו ואתה לא הבנת ענין דבריו ומפני זה נראה לך דאיכא קושיא עליו. קודם כל דבר נוסח דבריו אינו כמו שכתבת ואינו יכול להתפיסו בידו אלא ואינו יכול להתפיסו בנדר שנאמר בו לא יקדיש איש אותו ואתה דמית שענין אלו הדברים שאמר ואינו יכול להתפיסו בנדר שאין אדם יכול להקדיש הבכור ולעשותו בכור בנדר ומפני זה קשה עליך שהביא הראיה על ענין זה מלא יקדיש איש שדהו אותו שאין ענין הכתוב אלא כמו שנאמר בספרא שלא ישנה הקדשים מקדושה לקדושה ועלה בלבך שאותה הבריתא לא ידע אותה או שמא שכח אותה וראוי היה לך לעיין בדבריו בהלכות תמורה ותראה אם זה הטמון שנגלה לך מפורש בדבריו או לא ואם תמצא אותו מפורש בדבריו תתבונן אם חכם גדול כמותו יסתרו דבריו זה את זה והוא לא ידע או לא ואח"כ אם לא יתבאר לך דקדוק דבריו תשאל על ענייניהם או תקשה עליהם מהם ונפרש לך ומכל וכל נפרש לך הדברים בהלכות תמורה מפורשים המשנה את הקדשים מקדושה לקדושה עובר בלא תעשה שנאמר בבכור לא יקדיש איש אותו שלא יעשנו עולה ולא שלמים והוא הדין לשאר קדשים שאין משנין אותן מקדושה לקדושה וכו' ולמה נתמה שלא התבוננת בהלכות תמורה שזה פילפול יתר שאין אתה מתבונן בדברי החבור אלא במקומות שהן בענין תלמודך ראיה לזה שזה שמלאת העולם בקושיות הקשים עליך אינן אלא בענין מסכתות שאתה מתעסק בהן הרבה לתמוה שלא התבוננת בדבריו בספר מצות שנתעסקת בקושיות עליו גם הוא הלא הדברים מפורשים בו.

**ונוסח** ספרא הפלא בעיניך כתוב בו במצות מאה ושבע ממצות לא תעשה אין זה אלא

תמה גדול לבעלי החכמה ולעולם לא סתרו דבריו זה את זה מה שאמר בהלכות נדרים ואינו יכול להתפיסו בנדר הוא אמר בענין אותן הדברים המפורשים בהלכות תמורה וכך פירוש הדברים הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין שאין קדושתו בידי אדם פירוש כדברי ר' יוסי וכטעמיה שאינו דבר הנידר והנידב והרחיב ז"ל והביא טעם אחר חוץ מטעם ר' יוסי לחזק הענין מצד אחר ואמר ואינו יכול להתפיסו בנדר שנאמר בו לא יקדיש איש אותו פירוש ושמא תאמר אע"פ שאין קדושתו בידי אדם אלא בידי שמים ממעי אמו יש לנדר בו תעלה כגון שישנה קדושתו לקדושת עולה וכיוצא בה והואיל וכן יהא אסור בדבר הנידר אינו כן אלא לעולם אין לנדר בו תפיסה ואינו יכול לשנותו בנדר כמו שאמר בתמורה והביא הראיה שנאמר בו לא יקדיש איש אותו ולפי זה הפירוש אין בדבריו מחלוקת ולא עליהם קושיא וכולם יוצאים על שורה אחת למבינים אין בהם נפתל ועקש ואין התפיסה שנתכוין לה היא אותה התפיסה האמורה בגמרא נדרים בענין דברי ר' יוסי כמו שדמית ותמהו בעלי התורה על זו הקושיא דאקשי לאבא מארי זצ"ל דהא מצוה להקדיש אותו מדכתיב הזכר תקדיש כאלו אין אבא מארי זצ"ל הוא האומר בהלכות בכורות בפירוש מצוה להקדיש בכור בהמה טהורה ויאמר הרי זה קודש שנאמר תקדיש לד' אלהיך אין זו הקושיא אלא בושה.

**ולענין** הקושיא שהקשית בדבריו בבשר בכור ודאי אגב גררא קושיא היא אבל מי שיתבונן דבריו וידקדק בהם וירד לעומק התלמוד יראה שאין בדבריו ולא עליו הקושיא שההפרש גדול בין המתפיס בבכור ובין המתפיס בבשר בכור המונח לפניו קודם זריקת דמים שהמתפיס בבכור התפיס בדבר שאינו נידר כר' יוסי שאין אדם יכול לעשות קדושת בכור ולהחזיר חולין בכור ותהיה אותה הבהמה מותרת לכהן ואסורה להדיוט בידו אבל בשר בכור המונח לפניו הואיל ודינו כדין בשר שלמים שאינו ניתן לאוכלין אלא בזריקת דמים וקדושת שלמים אדם יכול לעשותה בנדר הוי ליה מתפיס לקרבן בעלמא שהוא אסור ולפיכך יהא אסור אבל אחר זריקת דמים מותר על כל פנים אי בתר דינו באותה שעה אזלינן בהתירא קא מתפיס ומותר ואי בעיקרו שהוא בכור מתפיס מותר דאין הבכור נידר.

**וזה** שעלה על לבך דהאי דאוקמינן בגמרא לא דכולי עלמא לפני זריקת דמים ומאי טעמיה דמאן שרי וכו' אפילו בבשר בכור המונח לפניו הוא ולפיכך קשיא וסוגיא דגמרא על אבא מארי זצ"ל אינו כן שכך לשון התלמוד לימא כתנאי הרי הן עלי כבכור ר' יעקב אוסר ור' יוסי מתיר ואתמהינן היכי דמי אי לפני זריקת דמים מאי טעמיה דמאן דאסר ותרצינן אלא לאו דמחמת בשר זבחי שלמים בכור גביה וכו' ודחינן להאי תרוצא לא

דכולי עלמא לפני זריקת דמים ומאי טעמיה דמאן דשרי דאמר קרא וכו' הלכך להאי תרוצא דהוא סוגיא דגמרא לאו בבשר בכור המונח לפניו איירינן כלל דהך תרוצא אידחי ליה אלא בבכור או בבשר בכור שאין מונח לפניו איירי ר' יעקב ור' יוסי אבל במונח לפניו לא אפשיט ולחומרא נקטין ביה דאיסורא דאוריתא הוא וליכא בה קושיא אבל הדברים בתלמוד צריכין עיון וכבר פירשנו אותם כך ...

## הלכה כג

**שאלה** ועוד אמר ז"ל **האומר לחבירו מודר אני ממך משמע דבר זה שלא ידבר עמו וכו' אבל אם אמר מודר אני ממך שלא אוכל לך או מופרשני ממך שלא אוכל לך וכו' הרי זה אסור לאכול לו.** וקשיא לי בהאי פסקא דהא ליכא מאן דסבר דמתניתין חדא קתני אלא שמואל דאמר טעמיה דאמר ליה שאני אוכל לך הא מודרני ממך משמע דלא משתעינא בהדך ודחיק ומוקי לה למתניתין כר' יהודה ומתניתא דאיתותב מניהו לעיל דקתני אסור מוקי להו כדרבנן וליכא למימר דאיהו כר' יהודה סבירא ליה דהא לא אוקמה כר' יהודה אלא משום דמתניתין קשיתא כדאמרינן בסמוך ואביי ורבא דבתראי אינון לא אוקמי הא כר' יהודה ותרוייהו סבירא להו דמתניתין תרתי קתני מודרני ממך לחוד ושאני אוכל לך לחוד דהא קאמר רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן דאמרי גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם דעד כאן לא קאמרי רבנן דידים שאין מוכיחות הוין ידים אלא לגבי גט שאין אדם מגרש אשתו של חבירו אבל בעלמא ידים שאין מוכיחות לא הוין ידים ואי פרכת ליה מהנך מתניתא דתניא מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך הרי זה אסור שאני אוכל לך הרי זה אסור מני לא רבנן ולא ר' יהודה ליכא לתרוצי אלא הכי קסבר מודרני ממך מרוחקני ממך הרי זה אסור שאני אוכל לך הרי זה לחוד כידים מוכיחות דמו ואם כן על כורחין לא מפרישׁ מתניתין אלא תרי בבא מודרני ממך לחוד מופרשני ממך לחוד שהרי ידים מוכיחות נינהו ורבא ודאי הוא דמצי לשנויי הכי דמתניתין לדברי הכל אבל שמואל לא מצי דאי שני ליה למתניתין בדברי הכל אם כן הנך מתניתין מנו לא רבנן ולא ר' יהודה הלכך לא קמא ליה מתניתין אלא כר' יהודה וכל שכן דאביי מפרישׁ מתניתין בתרתי ואע"ג דסבר ידים שאינן מוכיחות ידים נינהו וכיון דפלוגתא דאביי ורבא היא הלכתא כרבא דקימא לן ואם כן קשיא אמאי לא פסיק כרבא דמתניתין תרי בבא היא ובריתא לפרושי מתניתין קאתי הרי כתבתי אל הדרת אדוני החכם מקצת דברים שנסתפקו לי ויש כמה דברים שלא היה לי פנאי להעתיקם ומכל מקום צריכין חזרה עליהן מפני שתלוין בעיקרים גדולים מעיקרי התורה ועוד הוקשה בעיני כמה מקומות מספר המצות והנני מזכיר מקצתם והנשארים יש מהן צריכין יישוב פעם אחת ויש מהן

שאר שיהא מונח עד שיבוא אליהו ואלו שאני מזכיר בפעם הזאת.

**תשובה** אם קריתה לא שניתה ואם שניתה לא שלשתה ואם שלשתה לא פירשו לך מתורף קושיתך כשתתבונן בדברי התלמוד שהבאת להקשות מהם יתבאר לך שאתה מתרץ דבריו ז"ל ואין אתה מרגיש דרבא תירץ דברי שמואל דאמר דילמא מודרני ממך לא משתעינא בהדך ולפיכך לא יהיה אסור לאכול לשמואל לימא מסבר סבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הוין ידים ואמאי דחיק שמואל וכו' ותירץ רבא מתניתין אמאי תני וכו' שמע מינה בעינן ידים מוכיחות הוא דמודר אני ממך בלחוד ידים שאין מוכיחות ובתר הכי איפליגו אביי ורבא בידים שאין מוכיחות דגרסינן בתר הכי האי תירוצא לדברי שמואל איתמר ידים שאין מוכיחות אביי אמר הוין ידים רבא אמר לא הוין ידים ושקלינן וטרינן בפלוגתא דאביי ורבא טובא ואסיק רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט שאין אדם מגרש אשת חבירו אבל בעלמא ידים שאין מוכיחות לא הוין ידים והאי הוא מסקנא דגמרא בהאי ענינא הלכך בין לרבא דמוקים ידים שאין מוכיחות בעלמא חוץ מגט לא הוין ידים כדברי הכל בין לשמואל דדחיק ומוקים מתניתין כר' יהודה משום דסבירא ליה דכשם דאפליגו ר' יהודה ורבנן בגט איפליגו בשאר מילי תרויהו סבירא להו רבא ושמואל דידים שאין מוכיחות בנדרים לא הוין ידים מיהו רבא מוקים לה כדברי הכל ושמואל מוקים לה כר' יהודה בלחוד ומדרבא כשמואל סבירא ליה דידים שאין מוכיחות בנדרים לא הוין ידים והלכתא כרבא כדאמרת הילכתא נמי כשמואל דחד ענינא הוא מיהו אע"ג דהילכתא כשמואל דבעינן ידים מוכיחות בנדרים לית הילכתא כותיה דמוקים מתניתין כר' יהודה בלחוד אלא מתניתין דברי הכל היא כדמתחזי מתרוצא דרב דהוא מסקנא דשמעתא ולית בה קושיא כלל הנה פירשנו לחכם הנכבד והנבון שיחיה כל המקומות שנסתפקו לו שעמדנו עליהם ואותן שלא היה לו פנאי להעתיק אותן לא ידענו מה הם ואם ירצה לשגר אותן ישגר אבל אחר שיתישב בהן ויעיין בעניניהם וישאל מחכמים שיהיו עמו ודבר שלא ימצא לו מפרש ישגר אותו שהזמן דחוק עלינו בעונותינו הרבים מללמד פירוש התלמוד בלשון קל וחומר בכתב. וכבר השבנו גם על שאלות ספר מצות ואין שבח להרבות מניין הקושיות וכל תלמיד יוכל להקשות כמה קושיות אבל שבח החכמים לפרש ולברר ולפרק ולתרץ.